

Til
Partierne i Folketinget, erhvervsordførerne,
Erhvervsudvalget (ERU), Erhvervsministeren
Erhvervsministeriet og Erhvervsstyrelsen

5. juni 2023

Henvendelse fra kooperative virksomheder om problematiske anbefalinger fra Ekspertarbejdsgruppen om demokratiske virksomheder og alternative forslag

---

Det er glædeligt, at der nu er afsat midler til og sat en frist for udarbejdelse af oplæg til politisk behandling af anbefalingerne fra *Ekspertarbejdsgruppen om demokratiske virksomheder*, der blev offentliggjort 21. juni sidste år.¹

Vi støtter langt de fleste anbefalinger i Ekspertarbejdsgruppens rapport. Men desværre indeholder rapporten også enkelte delanbefalinger, som vi må fraråde, fordi de vil forringe de nuværende vilkår for kooperative og demokratiske virksomheder, hvis de gennemføres som beskrevet i rapporten. Samtidig foreslår vi andre måder at opnå de ønskede virkninger på, der også er enklere.

Vores forslag handler om følgende delanbefalinger i Ekspertarbejdsgruppens rapport:

- *(Mulighed for medarbejdereje, side 19-21 i Ekspertarbejdsgruppens rapport):*
  2. *"For at tydeliggøre, at medarbejdere i eksisterende og nye A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er kan være medejere, er det nødvendigt at gennemføre en lovændring, der præciserer § 3 i erhvervsvirksomhedsloven."*
- *(Mulighed for generationsskifte til medarbejdere, side 25-26 i Ekspertarbejdsgruppens rapport):*
  4. *"Etablering af en ny ejer-model, der giver mulighed for at overdrage en eksisterende virksomhed til medarbejderne ... på samme skattemæssige vilkår, som ... gælder for familieoverdragelse/overdragelse til nære medarbejdere eller ved overdragelse til en erhvervsdrivende fond ... der stilles krav om aktivsikring ... i det medarbejderejede selskab og der indføres et tilsyn med selskabet i lighed med det tilsyn, som i dag føres med erhvervsdrivende fonde..."*
- *(Demokratisk virksomheders finansieringsmuligheder, side 27-29 i Ekspertarbejdsgruppens rapport):*
  1. *"Der gives mulighed for at op til 30 pct. af deltagerne i henholdsvis andelsselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.) og foreninger med begrænset ansvar (F.M.B.A.) kan være passive investorer med stemmerettigheder."*
- *(Aktivsikring, side 34-35 i Ekspertarbejdsgruppens rapport):*
  1. *"Der indføres mulighed for at henlægge en bestemt procentdel af virksomhedens overskud og/eller formue til en bunden reserve i andelsselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.) og foreninger med begrænset ansvar (F.M.B.A.)"*
  2. *"Der indføres mulighed for at blive underlagt et tilsyn, hvor der føres tilsyn med den bundne reserve og vedtægtsbestemmelsen om opløsning af virksomheden"*.

I det følgende begrundes vi, hvorfor vi fraråder disse delanbefalinger og beskriver andre måder at opnå de ønskede virkninger på, som vi kan anbefale på grundlag af vores egne erfaringer som kooperative iværksættere og virksomheder.

Se også: Resumé af vores henvendelse, der er medsendt som bilag.

---

¹ Ekspertarbejdsgruppens rapport findes sammen med senere offentliggjorte analyser fra RUC, ITU og CBS og surveys udført for Erhvervsstyrelsen på <https://em.dk/nyhedsarkiv/2022/juni/her-er-anbefalingerne-som-skal-forbedre-forholdene-for-demokratiske-virksomheder/>

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling side 19-21 i rapporten fra 21. juni 2022:

2. "For at tydeliggøre, at medarbejdere i eksisterende og nye A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er kan være medejere, er det nødvendigt at gennemføre en lovændring, der præciserer § 3 i erhvervsvirksomhedsloven."

Vi foreslår:

- At den anbefalede ændring af § 3 i *lov om visse erhvervsdrivende virksomheder*, LEV, ikke gennemføres, da den kan medføre indskrænkning af medlemskredsen for foreninger med begrænset ansvar (FMBA).²
- At ordet "medarbejdere" indføres i LEV § 4, der omfatter andelsselskaber og andelsforeninger både med begrænset ansvar (AMBA) og med personlig hæftelse.³
- At der i bemærkningerne til lovforslaget om denne ændring af LEV § 4 henvises til de internationale regler om kooperativer, der er vedtaget af ICA, ILO, FN og EU, og til praksis efter disse regler i andre lande, hvor det bl.a. anerkendes, at lønmodtagere samt direktører, fast tilknyttede konsulenter og lignende, der ikke er omfattet af det almindelige lønmodtagerbegreb, kan være medejere, og at kooperative virksomheder bl.a. kan have aktiviteter som bestillingskontorer og vikarbureauer.⁴
- At Erhvervsstyrelsens *Vejledning om virksomheder med begrænset ansvar (A.M.B.A. og F.M.B.A.)* revideres i overensstemmelse med ændringen af LEV § 4 og bemærkningerne til lovforslaget, så vejledningen beskriver alle virksomhedsformer, der er omfattet af LEV §§ 3-4, og de væsentligste ligheder og forskelle mellem henholdsvis foreninger med begrænset ansvar (FMBA), andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar (AMBA) og andelsselskaber og andelsforeninger med personlig hæftelse, samt eksempler på anvendelsen, herunder som demokratiske og kooperative virksomheder.⁵

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om at præcisere § 3 i *lov om visse erhvervsdrivende virksomheder* (LEV) må skyldes en misforståelse og kan indskrænke anvendelsen af foreninger med begrænset ansvar (FMBA). Derimod er det relevant at indføre "medarbejdere" i LEV § 4 om andelsselskaber og andelsforeninger.

Medarbejdere har kunnet være medejere af andelsselskaber og andelsforeninger (- herunder AMBA) siden oktober 2011, og af foreninger med begrænset ansvar (FMBA) i al fald siden december 2014, hvor Erhvervsstyrelsen ændrede praksis og traf konkrete afgørelser om godkendelse og registrering af medarbejder-ejede virksomheder i disse ejerformer.

---

² *Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder – LEV-loven* <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/249>

³ 'Andelsforeninger' bruges i skattemæssig sammenhæng som betegnelse for sammenslutninger, der er omfattet af LEV § 4 og kan opnå såkaldt kooperationsbeskatning, hvis de har mindst 10 medlemmer og en omsætning med ikke-medlemmer på gennemsnitligt højst 25 %, jf. *Selskabsskatte-loven*, § 1, stk. 1, nr. 3, stk. 2-3 og §§ 14-16 A. Andelsselskaber og andelsforeninger, der ikke opfylder disse betingelser, beskattes som udgangspunkt med almindelig selskabsskat, jf. lovens § 1, stk. 1, nr. 4. Desuden gælder særlige regler bl.a. for brugsforeninger og andre foreninger <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1241>

Ifølge CVR er der p.t. ca. 520 andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar (AMBA) og ca. 1.570 andelsselskaber og andelsforeninger med personlig hæftelse, dvs. ca. 3 gange så mange, heraf et stort antal andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber. Antallet af foreninger og selskaber med begrænset ansvar (FMBA og SMBA) er p.t. ca. 360.

⁴ Jf. bl.a. <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> og ILO R193 *Promotion of Cooperatives Recommendation* https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R193 Danmark er nu det eneste land i Europa inklusive UK og Norge, der ikke har en selvstændig lov om kooperative virksomheder. Norge indførte med ikrafttræden 1. januar 2008 *lov om samvirkeforetak (samvirkelova)*, der bygger på de internationale regler om kooperativer <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

⁵ <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-virksomheder-med-begraenset-ansvar-amba-og-fmba>

Problemet er, at Erhvervsstyrelsen ikke har offentliggjort disse praksisændringer, der heller ikke fremgår klart af Erhvervsstyrelsens *Vejledning om virksomheder med begrænset ansvar (A.M.B.A. og F.M.B.A.)*.

Den tidligere nægtelse af at godkende medarbejdere som medejere er bl.a. sket med henvisning til følgende formuleringer i *Dansk Andelsret* af Erik Hørlyck:

"... der har været fremsat tanker om, at de ansatte i andelsselskaber ... måske burde være andelshavere. Det forekommer imidlertid svært at se, at en sådan tankegang kan gives et reelt indhold, for selv om arbejdstagerne formelt blev gjort til andelshavere, ville de ikke af den grund blive leverandører eller aftagere i forhold til selskabet. I øvrigt er LEV § 4 til hinder for ansatte som andelshavere.

*Der kan naturligvis argumenteres med, at andelsformålet også kan omfatte medarbejderens arbejdsydelse, og at det på den baggrund er lige så naturligt, at medarbejderen, der leverer sin arbejdskraft, kan være andelshaver som at landmanden, der leverer sine svin, kan være det. Men tankegangen er for en praktisk synsvinkel kunstig ..."*⁶

Opfattelsen er i strid med de internationale regler om kooperativer, der blev vedtaget af International Cooperative Alliance (ICA) i 1895, af International Labour Organization (ILO) i 1920, og senere af FN, EU og i mange landes nationale lovgivning.

Efter kritik af denne opfattelse ændrede Erhvervsstyrelsen praksis 19. oktober 2011, hvor Danmarks første medarbejderejede andelsselskab, *Center for Vild Analyse AMBA*, blev godkendt og registreret.⁷ Desuden godkendte og registrerede Erhvervsstyrelsen 4. december 2014 *Analyse og Tal FMBA* som medarbejderejet forening med begrænset ansvar.⁸

Siden er der godkendt og registreret et stigende antal medarbejderejede andelsselskaber og foreninger med begrænset ansvar, p.t. omkring 20 efter vores kendskab til de enkelte virksomheder, men antallet er usikkert, fordi oplysningerne i CVR ikke i sig selv gør det muligt at fastslå, om ejerne er medarbejdere.

Da praksisændringen stadig ikke er almindeligt kendt, støtter vi, at den præciseres direkte i loven - ikke som anbefalet af Ekspertarbejdsgruppen i LEV § 3, men i LEV § 4.

Vi foreslår derfor, at ordet "medarbejdere" indføres i LEV § 4, så formuleringen bliver (- her med indsatte betegnelser og forkortelser for de relevante virksomhedsformer i firkantede parenteser):

*"§ 4. Ved et andelsselskab (andelsselskab) forstås i denne lov en virksomhed omfattet af § 2, stk. 1 [interessentskab, I/S] eller stk. 2 [kommanditselskab, K/S], eller § 3 [forening med begrænset ansvar, FMBA], hvis formål er at virke til fremme af deltagernes fælles interesser gennem deres deltagelse i virksomheden som aftagere, leverandører, **medarbejdere** eller på anden lignende måde, og hvor virksomhedens afkast, bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital, enten fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen eller forbliver indestående i virksomheden."*

Desuden opfordrer vi til, at Erhvervsstyrelsen og Erhvervsankenævnet ikke fortolker oplystningen af mulige medejere og eftersætningen: "... eller på anden lignende måde" snævert, men sidestiller direktører, fast tilknyttede konsulenter og lignende, der deltager aktivt i virksomhedens drift uden at være omfattet af det almindelige lønmodtagerbegreb, med "medarbejdere".⁹

⁶ Erik Hørlyck, *Dansk Andelsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udgave, 2000 (seneste reviderede udgave).

⁷ CVR-nummer 33 96 60 75

<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/33966075?fritekst=center%2520for%2520vild%2520analyse&sideIndex=0&size=10>

⁸ CVR-nummer 36 45 25 95

<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/36452595?fritekst=analyse%2520%2526%2520tal&sideIndex=0&size=10>

⁹ Virksomheder omfattet af LEV kan lige som kapitalselskaber selv vælge ledelsesform og dermed, om direktører skal være medejere med stemmeret på generalforsamlinger og kunne vælges som bestyrelsesmedlemmer. Det kan også være relevant, at direktører er medejere med stemmeret på generalforsamlinger i virksomheder, der ikke har en bestyrelse men i stedet et tilsynsråd, som direktører ikke kan være medlemmer af.

Formuleringen "*normal forrentning*" innebærer, at medejerne eventuelle kapitalindskud og henlagte overskudsandele på deres individuelle kapitalkonti ikke må forrentes frit, men efter nugældende praksis højst med Nationalbankens diskonto + 1%.

Formuleringen om, at fordeling af overskud til medlemmerne skal ske "*... i forhold til deres andel i omsætningen*" medfører, at overskud ikke må fordeles på basis af medlemmernes eventuelle kapitalandele, men skal ske efter deres andel i virksomhedens omsætning på grundlag af nærmere fastsatte saglige og objektive kriterier.

Overskudsdeling for medarbejdere kan f.eks. ske i forhold til timetal, svarende til almindelige bonusordninger, der også kan aftales i individuelle ansættelsesaftaler og kollektive overenskomster.¹⁰

Medejere har ved udtræden krav på at få udbetalt eventuelle individuelle kapitalindskud og henlagte overskudsandele på deres individuelle kapitalkonti, eventuelt med tillæg af begrænset forrentning, hvis det er vedtaget, samt eventuelle tilgodehavende overskudsandele, men ikke af virksomhedens formue i øvrigt og kun i det omfang, det er muligt inden for deres forholdsmæssige andel af virksomhedens nettoformue efter fradrag af eventuelle bundne reserver. Det samme gælder ved opløsning af virksomheden, hvor det ofte er fastsat i vedtægterne, at eventuel overskydende formue skal tildeles almennyttige formål, og ellers skal fordeling til medlemmerne ske omsætningsbestemt og ikke i forhold til deres eventuelle kapitalandele.

LEV § 4 er bl.a. af Erhvervsstyrelsen og Erhvervsankenævnet fortolket som en definition af kooperative virksomheder, det såkaldte 'andelsformål', der på flere måder afviger fra definitionerne i internationale regler og andre landes lovgivning om kooperativer.

'Andelsformålet' anvendes som kriterium for afgrænsning af ejerkredsen for andelsselskaber og andelsforeninger til personer og virksomheder, der deltager aktivt i virksomhedens drift eller har omsætning med virksomheden i ikke uvæsentligt omfang. F.eks. afvises såkaldte passive investorer som medejere. Dette omtales nærmere i afsnittet om *Finansieringsmuligheder*.

I den forbindelse lægges vægt på, at medejerne skal have leveringsret og -pligt, henholdsvis aftageret og -pligt.

For medarbejdere følger leveringsretten og -pligten af almindelige ansættelsesretlige regler. Medejerskab af virksomheden kan også opsiges og ophøre samtidig med opsigelse og ophør af ansættelsesforholdet efter nærmere bestemmelser i vedtægterne og ansættelsesaftalerne. Som udgangspunkt er medejerskab frivilligt for medarbejderne og ofte betinget af, at ansættelsen har haft en vis varighed, f.eks. mindst 3 måneder, og har et vist omfang, f.eks. svarende til mindst gennemsnitligt 8 timer pr. uge.

'Andelsformålet' bruges desuden som kriterium for afgrænsning af erhvervmæssige aktiviteter for andels-selskaber og andelsforeninger. Bl.a. er såkaldte bestillingskontorer nægtet godkendelse.

LEV § 4 fortolkes mere snævert end f.eks. den tilsvarende bestemmelse i den selvstændige lov om kooperative virksomheder i Norge.¹¹

---

¹⁰ F.eks. indgik det medarbejderejede kooperativ Tetrabit Coop AMBA og PROSA overenskomst i april 2023.

¹¹ Jf. § 1, stk. 2, i lov om samvirkeforetak (*samvirkelova*): "*Med samvirkeforetak er meint ei samanslutning som har til hovudformål å fremje dei økonomiske interessene til medlemmane gjennom deira deltaking i verksemda som avtakarar, leverandørar eller på annan liknande måte, og der ... avkastinga, bortsett frå ei normal forrenting av innskoten kapital, anten blir ståande i verksemda eller fordelt mellom medlemmane på grunnlag av deira andel i omsetninga med samanslutninga...*" <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

Både antallet og diversiteten af kooperative virksomheder er også er meget større i Norge end i Danmark.¹² F.eks. anerkendes i Norge såkaldte bestillingskontorer for taxi- og handicapkørsel, fragt og udbringning, vikarbureauer, private hjemme- og handicap hjælperordninger, dagplejeordninger, børne- og undervisningsinstitutioner og lignende som *samvirkeforetak* og dermed som kooperative virksomheder.

Afgrænsningskriterierne efter LEV § 4 og 'andelsformålet' gælder ikke for foreninger med begrænset ansvar (FMBA), der kun er omfattet af LEV § 3.

LEV § 3 har følgende formulering (- her med forkortelser for de relevante virksomhedsformer indsat i firkantet parentes):

"§ 3. Ved en virksomhed med begrænset ansvar forstås i denne lov et andelsselskab (andelsforening) [AMBA] eller en forening med begrænset ansvar [FMBA], hvor ingen af deltagerne hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk. Det er desuden en betingelse, at virksomheden har minimum to deltagere, at der er mulighed for vekslende deltagerantal, og at økonomiske og forvaltningsmæssige rettigheder ikke er baseret på deltagerens andel af kapitalen.

Stk. 2. For selskaber med begrænset ansvar [SMBA], der er stiftet før den 1. januar 2014, finder lovens regler om foreninger med begrænset ansvar tilsvarende anvendelse med de fornødne tilpasninger."

LEV § 3 giver ikke i sig selv hjemmel for at afvise f.eks. medarbejdere eller passive investorer som medejere eller nægte godkendelse af bestemte former for erhvervsvirksomhed i almindelige erhvervsdrivende foreninger med begrænset ansvar (FMBA).¹³

Adgangen til medejerskab af en forening med begrænset ansvar (FMBA) skal efter almindelige foreningsretlige principper som udgangspunkt være åben for alle, der støtter dens vedtægtsbestemte formål. Medlemskredsen kan dog afgrænses efter objektive kriterier f.eks. om bopæl indenfor et bestemt geografisk område, tilknytning til et bestemt fag og lignende.

Foreninger med begrænset ansvar (FMBA) afgrænses på den ene side i forhold til såkaldt ideelle eller almindelige foreninger, der ikke har erhvervsdrift eller kun erhvervmæssige aktiviteter til støtte af almennyttige formål, og på den anden side bl.a. i forhold til investeringsforeninger, der er omfattet af særlig lovgivning og ikke kan godkendes som FMBA, hvis deres aktiviteter ud fra en samlet vurdering overvejende har karakter af passiv kapitalanbringelse og formueforvaltning.¹⁴

Såkaldte omdannede tidligere finansielle virksomheder, der er foreninger og selskaber med begrænset ansvar efter LEV § 3 (FMBA og SMBA), som driver forsikrings- og realkreditvirksomhed, kan have et meget stort antal medlemmer og er omfattet af et særligt tilsyn, der omtales nærmere nedenfor i afsnittet om *Aktivsikring*.¹⁵

---

¹² Ifølge det norske virksomhedsregister, *Brønnøysundregistrene*, er der p.t. ca. 6.580 *samvirkeforetak*, dvs. kooperative virksomheder, i Norge <https://w2.brreg.no/enhet/sok/> I dette tal indgår ikke som i Danmark private andelsboligforeninger og lignende, der er registreret i CVR under andelsselskaber og andelsforeninger.

¹³ Det er sandsynligvis heller ikke sket før 4. december 2014, hvor Erhvervsstyrelsen godkendte og registrerede *Analyse og Tal FMBA*, men kan ikke ses i CVR, hvor det ikke fremgår, om en virksomhed ejes af medarbejdere.

¹⁴ Jf. LEV § 1, stk. 2, med henvisningen til *lov om forvaltere af alternative investeringsfonde m.v.* (FAIF-loven).

I Erhvervsstyrelsens udaterede meddelelse: *Visse foreninger (FMBA) med finansielle karakteristika opfylder i dag ikke lov om visse erhvervsdrivende virksomheder* tilkendegives, at foreninger med begrænset ansvar (FMBA) bl.a. er kendetegnet ved virksomhedsdeltageres aktive deltagelse i virksomhedens drift og dermed, at 'andelsformålet' i LEV § 4 også gælder for foreninger med begrænset ansvar, der kun er omfattet af LEV § 3 <https://erhvervsstyrelsen.dk/>. Dette anses dog ikke for afgørende i Erhvervsministeriets vejledning til FAIF-loven <https://www.retsinformation.dk/>.

¹⁵ Jf. LEV § 1 a, og LEV Kapitel 5 a, om *Tilsyn med omdannede tidligere finansielle virksomheder*. F.eks. har *Tryghedsgruppen SMBA* ca. 1,2 millioner medlemmer, jf. *Redegørelse om status for åbenhed i omdannede tidligere finansielle virksomheder*, ERU alm. del – Bilag 179 <https://www.ft.dk/samling/20141/almudel/eru/bilag/179/1508087.pdf>

Betingelsen i LEV § 3 om, "... at virksomheden har minimum to deltagere..." gælder både for foreninger og selskaber med begrænset ansvar (FMBA og SMBA), andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar (AMBA) og andelsselskaber og andelsforeninger med personlig hæftelse (- der kun er omfattet af LEV § 4, men ikke af § 3), og er én af de væsentlige forskelle i forhold til anpartsselskaber (Aps), der kan ejes af én person eller virksomhed.

Betingelsen om, "... at der er mulighed for vekslende deltagerantal..." indebærer også, at virksomhedens kapital kan være vekslende, og at eventuelle kapitalandele ikke kan sælges eller overdrages, men kun indløses i forbindelse med udtræden eller opløsning af virksomheden, og adskiller dermed virksomheder omfattet af LEV § 3 generelt fra kapitalselskaber (Aps, A/S og P/S).

Det samme gælder betingelsen om, "... at økonomiske og forvaltningsmæssige rettigheder ikke er baseret på deltagernes andel af kapitalen...", der også omfatter stemmerettigheder og er et afgørende kendetegn og princip for kooperative virksomheder efter de internationale regler.

Disse tre betingelser gælder for alle foreninger og selskaber med begrænset ansvar, der kun er omfattet af LEV § 3 (FMBA og SMBA) og for alle andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar, der er omfattet af både LEV § 3 og § 4 (AMBA), og adskiller dem også generelt fra kapitalselskaber (Aps, A/S og P/S).¹⁶

Samtidig gælder som væsentlig forskel, at medejere af andelsselskaber og andelsforeninger omfattet af LEV § 4 og 'andelsformålet' (- herunder AMBA) skal deltage aktivt i virksomhedens drift eller have omsætning med virksomheden i ikke uvæsentligt omfang, mens adgangen til medejerskab af foreninger og selskaber, der kun er omfattet af LEV § 3 (FMBA og SMBA), som udgangspunkt er åben.

Denne forskel har afgørende betydning i mange relationer, der omtales nærmere i de følgende afsnit om *Overdragelse af virksomheder til medarbejderne* og *Finansieringsmuligheder*.

Vi fraråder derfor at tilføje LEV § 3 "*medarbejdere*" eller en oplistning af mulige medejere som i LEV § 4 og den svenske *lag om økonomiske föreningar*, da det vil medføre risiko for indskrænkende fortolkninger og modsætningslutninger med diskriminerende virkninger som i forhold til LEV § 4 før Erhvervsstyrelsens praksisændring i 2011.¹⁷

Som det fremgår ovenfor, foreslår vi i stedet, at "*medarbejdere*" indføres i LEV § 4, og at bestemmelsen fortolkes i overensstemmelse med internationale regler om kooperativer og andre landes praksis i forhold til disse regler, samt at Erhvervsstyrelsens vejledning om virksomhedsformerne revideres.¹⁸

---

¹⁶ Interessentskaber (I/S) og kommanditselskaber (K/S) kan også have begrænset ansvar, hvis alle medejerne er kapitalselskaber, og omfattes så af samme regler om registrering, offentliggørelse og kontrol m.v. som virksomheder med begrænset ansvar efter LEV § 3, jf. LEV § 2, stk. 3. Kommanditselskaber i form af partnerselskaber (P/S), hvor ejernes rettigheder er baseret på kapitalandele, er omfattet af kapitel 11 i *selskabsloven*. I disse virksomhedsformer gælder ikke krav om vekslende deltagerantal og varierer stemmerettighederne som udgangspunkt mellem henholdsvis enstemmighed (I/S) og varetoret for komplementaren i væsentlige beslutninger (K/S og P/S). Se også næste afsnit om *Overdragelse af virksomheder til medarbejderne*.

¹⁷ Jf. henvisningen til og gengivelsen af den svenske lovgivning på side 20 i Ekspertarbejdsgruppens rapport.

¹⁸ Se også omtalen af reglerne for europæiske andelsselskaber (SCE) i afsnittet nedenfor om *Finansieringsmuligheder*.

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling side 25-27 i rapporten fra 21. juni 2022:

4. "Etablering af en ny ejer-model, der giver mulighed for at overdrage en eksisterende virksomhed til medarbejderne ... på samme skattemæssige vilkår, som ... gælder for familieoverdragelse/overdragelse til nære medarbejdere eller ved overdragelse til en erhvervsdrivende fond ... der stilles krav om aktivsikring ... i det medarbejderejede selskab og der indføres et tilsyn med selskabet i lighed med det tilsyn, som i dag føres med erhvervsdrivende fonde..."

Vi foreslår:¹⁹

- At der ikke indføres en ny virksomhedsform, krav om aktivsikring ved henlæggelse af bundne reserver af en bestemt størrelse eller om et særligt tilsyn for medarbejderejede virksomheder, da der allerede kan ske henlæggelser af bundne reserver, og de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner, herunder vedrørende bundne reserver, er tilstrækkeligt effektive for virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af selskabsloven (Aps, A/S, P/S) eller LEV §§ 3-4 (AMBA og FMBA).
- At Erhvervsstyrelsen udarbejder en vejledning om, hvordan vedtægter for virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af selskabsloven (Aps, A/S, P/S) eller LEV §§ 3-4 (AMBA og FMBA), kan formuleres og struktureres, så de giver et klart grundlag for at afvise vedtægtsændringer og dispositioner i strid med vedtægtsbestemmelser f.eks. om bundne reserver og anvendelse af overskud ved opløsning, samt om de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner i disse virksomhedsformer.
- At overdragelse af eksisterende virksomheder til medarbejderne, uden at overdrageren beskattes af eventuel avance, skal kunne ske til alle virksomhedsformer med begrænset ansvar, også AMBA og FMBA, og med mulighed for, at alle interesserede medarbejdere kan være medejere uden betingelser om varigheden, omfanget eller typen af deres beskæftigelse i den overdragede virksomhed.²⁰
- At muligheden for, at medarbejdere ved udbetaling af individuelle kapitalandele kun beskattes af eventuel avance, skal gælde for alle virksomhedsformer med begrænset ansvar, også AMBA og FMBA.²¹
- At mulighederne for at anvende etableringskonto-, iværksætter-, investorfradrags- og medarbejderaktieordninger skal gælde for alle virksomhedsformer med begrænset ansvar, også AMBA og FMBA.²²

---

¹⁹ Se også nedenfor i afsnittet om *Aktivsikring*.

²⁰ Dvs. anparts-, aktie- og partnerselskaber (Aps, A/S og P/S) og foreninger, andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar, der er omfattet af LEV § 3 (FMBA og AMBA). Interessentskaber og kommanditselskaber, hvor alle medejere er kapital-selskaber, jf. LEV § 2, stk. 3, er umiddelbart ikke relevante for medarbejderejede virksomheder. Ifølge § 35 i *Aktieavancebeskatningsloven* skal medarbejderne som udgangspunkt de seneste 5 år have haft et samlet timetal svarende til fuldtidsbeskæftigelse i mindst 3 år. Se bl.a. SKAT C.B.2.13.2. *Overdragelse til nære medarbejdere med succession* <https://skat.dk/data.aspx?oid=1946386>

²¹ Se bl.a. SKAT, C.B.2.10.3. *Salg til det udstedende selskab og visse datterselskaber*, om *Mulighed for dispensation og Dispensationspraksis - Medarbejderaktier* efter § 16 B, stk. 2, nr. 6 i *Ligningsloven*, for medarbejdere i forhold til hovedreglen om, at hele den udbetalte sum beskattes som udbytte, jf. § 16 B, stk. 1, som ifølge vejledningen "... skal forhindre, at aktionærerne tilskyndes til at henlægge hele selskabets overskud til reserverne i stedet for ... en passende del som udbytte, der for personer beskattes fuldt ud, og ved afståelse af aktierne til selskabet ... opnår en udlodning, der skattemæssigt behandles på en anden måde." <https://skat.dk/data.aspx?oid=1946383>. Dette hensyn gælder især andelsselskaber og andelsforeninger, som har mindst 10 medlemmer og en omsætning med ikke-medlemmer på gennemsnitligt højst 25%, der er omfattet af reglerne om kooperationsbeskatning, jf. bl.a. SKAT, C.B.2.8. *Andelsbeviser* <https://skat.dk/data.aspx?oid=1946366>

²² Se bl.a. SKAT, *Etablerings- og iværksætterkonto* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2234855>, C.C.2.6. *Henlæggelser efter etablerings- og iværksætterkontoloven* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2047452&vid=218574>, C.B.6. *Investorfradragsloven* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2284956> og C.A.5.17.1.1 *Generelt om beskatning af medarbejderaktier omfattet af LL § 16* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2298533>. Se også nedenfor i afsnittet om *Finansieringsmuligheder*.

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling må skyldes manglende kendskab til virksomheder, der er overdraget til medarbejderne i almindelige virksomhedsformer, til de samlede skattemæssige vilkår for overdragerne og medarbejderne og til de eksisterende muligheder for effektiv 'aktivsikring' i disse virksomhedsformer uden særlige former for tilsyn.

Overdragelse af eksisterende virksomheder til medarbejderne sker i Danmark til alle almindeligt kendte virksomhedsformer som anparts-, aktie- og partnerselskaber (Aps, A/S og P/S) og andelsselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar (AMBA og FMBA), samt til erhvervsdrivende fonde, og der er så vidt vi véd ikke påvist noget behov for trust-konstruktioner som i de britiske og nordamerikanske EOT- og ESOP-modeller, der omtales som forbilleder i Ekspertarbejdsgruppens rapport.

Efter vores erfaring er problemet i Danmark først og fremmest den skattemæssige forskelsbehandling af virksomhedsformerne og af overdragerne og medarbejderne afhængig af deres indbyrdes tilknytning.

Der er flere saglige grunde til, at overdragelse af en eksisterende virksomhed til medarbejderne bør ske til en virksomhedsform, der har begrænset ansvar og ikke personlig hæftelse, og hvor hensyn til både overdragerens og medarbejdernes interesser og virksomhedens fortsatte drift kan sikres effektivt.²³

Vi støtter Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger om, at overdragelse af eksisterende virksomheder til medarbejderne kan ske uden avancebeskatning for overdrageren betinget af, at medarbejderne opnår bestemmende indflydelse, dvs. råder over mere end 50% af stemmerne, og uden krav om betaling af hele købesummen på overtagelsestidspunktet.²⁴

Disse anbefalinger fra Ekspertarbejdsgruppen og vores forslag kan gennemføres udelukkende ved ændring af den skattemæssige lovgivning, herunder i forbindelse med de ændringer, der er nødvendige for gennemførelse af Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om mulighed for skattefri omdannelse i samme CVR-nummer mellem virksomheder med begrænset ansvar, som vi også støtter.²⁵

Som det fremgår, foreslår vi også andre ændringer og præciseringer for at opnå skattemæssig ligestilling i forhold til forskellige ordninger, som efter den nugældende lovgivning og praksis kun anvendes for virksomhedsformer, der er omfattet af selskabsloven, så de også udtrykkeligt gælder for AMBA og FMBA.

Ved samtidig gennemførelse af Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om mulighed for skattefri omdannelse i samme CVR-nummer mellem virksomhedsformer med begrænset ansvar, vil der samlet være tilstrækkeligt dækkende og fleksible valgmuligheder mellem virksomhedsformer, der kan opfylde forskellige behov for overdrageren og medarbejderne.

Hvis det ønskes, at overdragelsen skal ske til en virksomhedsform, hvor medejernes rettigheder er baseret på kapitalandele, er der flere muligheder for, at det kan ske med demokratisk ejerskab for medarbejderne.

En model, der har fået stigende udbredelse efter ændringer af selskabsloven i 1996, er at anvende partnerselskaber (P/S), der tidligere blev betegnet som kommanditaktieselskaber og både er omfattet af LEV og selskabsloven.²⁶

---

²³ Se nærmere nedenfor i afsnittet om *Aktivsikring*.

²⁴ Side 26 i Ekspertarbejdsgruppens rapport og §§ 34-35 F i *Aktieavancebeskatningsloven*.

²⁵ Jf. Ekspertarbejdsgruppens rapport side 22-24. I Ekspertarbejdsgruppens anbefaling nævnes kun A/S, Aps, AMBA og FMBA, men muligheden bør også omfatte partnerselskaber, P/S.

²⁶ Jf. LEV § 2, stk. 2, kapitel 21 i *Selskabsloven* og Erhvervsstyrelsens *Vejledning om Partnerselskaber (kommanditaktieselskaber)* <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-partnerselskaber-kommanditaktieselskaber>.

Ifølge CVR udgør antallet af partnerselskaber og kommanditaktieselskaber (P/S) p.t. ca. 1.710.

I partnerselskaber (P/S) indskydes den eksisterende virksomhed som komplementar, og medarbejderne indskyder som kommanditister kapitalandele fordelt på aktier, der ikke behøver at være lige store, men sammen med værdien af komplementarens kapitalandel skal udgøre en fast kapital, der opfylder kapitalkravet for aktieselskaber på mindst 400.000 kr. Komplementaren hæfter som udgangspunkt ubegrænset for virksomhedens forpligtelser, men er typisk et anparts- eller aktieselskab, og har derfor også som kommanditisterne begrænset ansvar.

Partnerselskaber (P/S) er lige som kommanditselskaber, der kun er omfattet af LEV (K/S), især kendetegnet ved, at komplementaren har vetoret overfor, dvs. skal være enig i, vedtægtsændringer og andre væsentlige beslutninger. Det kan virke problematisk i forhold til krav om, at medarbejderne skal have bestemmende indflydelse, dvs. samlet råde over mindst 50% af stemmerettighederne på generalforsamlinger, men har ikke betydning i forhold til almindelige beslutninger eller valg til virksomhedens øverste ledelsesorgan, som i partnerselskaber skal være enten en bestyrelse eller et tilsynsråd, og hvor kun komplementarer, der er fysiske personer, kan være direktører.²⁷

En anden tidligere almindeligt anvendt model især i aktieselskaber er, at medarbejdernes kapitalandele og tilknyttede rettigheder forvaltes via en medarbejderforening eller lignende på grundlag af en ejerftale, der forpligter til at stemme individuelt på generalforsamlinger i overensstemmelse med fælles beslutninger efter almindelige foreningsretlige principper, dog typisk ikke ved valg af virksomhedens ledelse. Modellen er udviklet for at neutralisere forskelle i medarbejdernes kapital- og stemmeandele. Efter indførelsen i 2010 af den udtrykkelige bestemmelse i selskabslovens § 82 om, at ejerftaler ikke er bindende for selskabet eller de beslutninger, der træffes på generalforsamlingen, og Erhvervsstyrelsens praksisændringer, jf. ovenfor i afsnittet om *Medarbejdereje*, kan i stedet bruges en model, hvor kapitalandelene ejes og forvaltes af et andelsselskab eller en forening med begrænset ansvar (AMBA eller FMBA), som medarbejderne kan være medlemmer af med lige rettigheder.

De omtalte modeller anvendes typisk kun for medarbejdere, der opfylder betingelserne for at være omfattet af reglerne om overdragelse til nære medarbejdere i *aktieavancebeskatningslovens § 35*, og kræver desuden for at sikre fortsat medarbejdereje, at der fastsættes bestemmelser i vedtægterne om selskabets samtykke til salg, omsætning og indløsning af kapitalandele.²⁸

Overdragelse til partner-, anparts- og aktieselskaber (P/S, Aps og A/S) kan i alle tilfælde give udfordringer i forhold til at opnå lige rettigheder for medarbejderne, fordi udgangspunktet er, at stemmевærdien af kapitalandelene afhænger af deres størrelse, og at værdien af kapitalandelene skal fastsættes til markedsværdien eller handelsværdien, samtidig med at de enkelte medarbejders muligheder for at finansiere kapitalandelene ved løbende overskudsdeling eller egen opsparing typisk varierer.

Efter Erhvervsstyrelsens godkendelse af, at medarbejdere kan eje andelsselskaber og foreninger med begrænset ansvar (AMBA og FMBA), har det også været muligt at overdrage eksisterende virksomheder til medarbejdere direkte i disse virksomhedsformer.

Efter den nugældende praksis kan overdragelsen ske til et andelsselskab med begrænset ansvar (AMBA), hvis overdrageren skal deltage aktivt i driften, og til en forening med begrænset ansvar (FMBA), hvis overdrageren ikke skal deltage i driften, men være medejer med stemmeret på generalforsamlinger. Overdragelse til en forening med begrænset ansvar (FMBA) er desuden relevant, hvis der ønskes mulighed for, at tidligere medarbejdere eller eksterne investorer kan have stemmeret på generalforsamlinger.

---

²⁷ Desuden beskattes over- og underskud i partnerselskaber (P/S) lige som i andre kommanditselskaber (K/S) i medejernes personlige indkomst.

²⁸ Jf. SKAT C.B.2.13.2. *Overdragelse til nære medarbejdere med succession* <https://skat.dk/data.aspx?oid=1946386> og kapitel 5 i *Selskabsloven*.

Foreninger med begrænset ansvar (FMBA) kan også følge de kooperative principper i LEV § 4 uden at være direkte omfattet af eller godkendt og registreret efter bestemmelsen, og kan desuden anerkendes som kooperative virksomheder efter de internationale regler, hvis de kooperative kendetegn, værdier og principper fremgår af vedtægterne og følges i praksis.²⁹

Der findes også andre modeller for overdragelse af eksisterende virksomheder til AMBA og FMBA, der beskrives nedenfor i afsnittet om *Finansieringsmuligheder*, f.eks. i såkaldte føderative samvirker mellem ligestillede virksomheder.

Vi har selv valgt AMBA og FMBA, fordi de grundlæggende principper for disse virksomhedsformer giver et enklere grundlag end kapital-selskaber og fonde for, at medarbejdere kan opnå demokratisk ejerskab, også ved overtagelse af en eksisterende virksomhed. Det skyldes især, at medejernes rettigheder ikke er baseret på kapitalandele, men som udgangspunkt er lige eller kan differentieres på grundlag af andre saglige og objektive kriterier.

Kapitalandelene behøver derfor ikke at være lige store og forskelle i kapitalandelens størrelse kan udlignes over en længere periode ved, at medarbejdere, der har indskudt mindre end en forholdsmæssig andel af kapitalen, løbende overfører deres overskudsandele til deres individuelle kapitalkonti, mens medarbejdere, der har indskudt mere, kan få udbetalt overskydende beløb sammen med deres overskudsandele, eller henlægge dem helt eller delvist på deres individuelle kapitalkonti til senere udbetaling, eventuelt først ved udtræden.

Virkningen er også, at medarbejderne kan opnå bestemmende indflydelse, selv om de ikke har betalt hele overtagessummen eller 50% af kapitalandelene, men kan finansiere overdragerens tilgodehavende ved løbende overførsel af deres overskudsandele til deres individuelle kapitalkonti, hvorefter overdrageren kan få udbetalt eller henlægge tilsvarende beløb på sin kapitalkonto til senere udbetaling. Samme princip kan anvendes i forhold til eksterne långivere eller investorer, der skal tilbagebetales løbende.

Både i forhold til overdrageren af virksomheden og eksterne kreditorer kan fastsættes i vedtægterne, at overskud skal anvendes til nedbringelse af gæld og konsolidering af virksomheden frem for andre formål, herunder udbetaling til medejerne. Desuden kan fastsættes i vedtægterne, at en del af virksomhedens overskud eller formue skal henlægges som reserve, så virksomheden til enhver tid har et forsvarligt kapitalberedskab.³⁰

Dette er enkelt i andelsselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar (AMBA og FMBA), fordi enhver form overskud og formue, bortset fra individuelle kapitalandele, i disse virksomhedsformer ejes kollektivt af medejerne, der træffer fælles demokratiske beslutninger om anvendelsen i overensstemmelse med virksomhedens vedtægter.

Ud over skattemæssig ligestilling er bedre vejlednings- og rådgivningsmuligheder om fordele og ulemper ved de almindelige virksomhedsformer med begrænset ansvar i forhold til medarbejdere efter vores erfaring væsentlig for, om ejere af eksisterende virksomheder vælger overdragelse til medarbejderne.

Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger om aktivsikring og særligt tilsyn for virksomheder, der er overdraget til medarbejderne, omtales nærmere nedenfor i afsnittet om *Aktivsikring*.

---

²⁹ Se bl.a. <https://ica.coop/> og <https://identity.coop/>. P.t. er 8 danske virksomheder anerkendt som kooperative.

³⁰ I den norske lov om kooperative virksomheder gælder som 'generalklausul', at virksomheden altid skal have en egenkapital, der er forsvarlig ud fra risikoen ved og omfanget dens aktiviteter, og ikke må udbetale mere til medejerne end i overensstemmelse med forsigtig og god forretningskik, jf. kapitel 4 i *lov om samvirkeforetak (samvirkelova)* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling side 27-29 i rapporten fra 21. juni 2022:

1. "Der gives mulighed for at op til 30 pct. af deltagerne i henholdsvis andelsselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.) og foreninger med begrænset ansvar (F.M.B.A.) kan være passive investorer med stemmerettigheder."

Vi foreslår:

- At den anbefalede ændring efter svensk forbillede ikke gennemføres, da den dels vil indskrænke anvendelsesmulighederne for foreninger med begrænset ansvar (FMBA), dels er for vidtgående for andelsselskaber og andelsforeninger (- herunder AMBA) i forhold til de internationale regler for kooperativer om selvstændighed, uafhængighed og medlemmernes demokratiske kontrol.³¹
- At der ikke sker ændringer af de eksisterende muligheder for foreninger med begrænset ansvar (FMBA) for at have passive investorer og andre, der ikke deltager aktivt i virksomhedens drift, som medlemmer med stemmeret på generalforsamlinger.³²
- At der for andelsselskaber og andelsforeninger (- herunder AMBA) indføres regler svarende til, hvad der gælder for europæiske andelsselskaber (SCE) om, at passive investorer samlet kan have op til 25% af stemmerettighederne på generalforsamlinger og samlet udgøre op til 25% af medlemmerne af bestyrelsen eller tilsynsrådet og direktionen samt om, at passive investorer, der ikke har stemmeret på generalforsamlinger, i vedtægterne kan tillægges økonomiske fordele og ret til afholdelse af særlige forsamlinger, der kan afgive indstillinger til og udpege repræsentanter med taleret om indstillingerne på generalforsamlinger.³³
- At de eksisterende muligheder for crowdfunding i aktieselskaber også skal gælde for foreninger, andelselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar (FMBA og AMBA).³⁴
- At der ikke åbnes for offentligt udbud af anparter i anpartsselskaber (Aps).³⁵
- At mulighederne for at anvende etableringskonto-, iværksætter-, investorfradrags- og medarbejderaktieordningerne skal gælde for alle virksomhedsformer med begrænset ansvar, også FMBA og AMBA.³⁶

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling må skyldes manglende kendskab til gældende praksis om passive investorer i foreninger med begrænset ansvar (FMBA), andelsselskaber og andelsforeninger (-herunder AMBA) samt til reglerne for europæiske andelsselskaber (SCE).

Vi fraråder gennemførelse af anbefalingen, som dels vil virke modsat hensigten for foreninger med begrænset ansvar (FMBA), der allerede efter nugældende praksis kan have passive investorer med stemmeret, dels er for vidtgående i forhold til de internationale regler for kooperativer og dermed for andelsselskaber og andelsforeninger (- herunder AMBA).

---

³¹ Jf. bl.a. princippet om *Autonomy and independence* i *Statement on the Cooperative Identity* <https://ica.coop/>

³² Jf. ovenfor i afsnittet om *Medarbejdereje*.

³³ Jf. artikel 39, 42, 59 og 64 i SCE-forordningen, *Rådets forordning (EF) nr. 1435/2003 af 22. juli 2003 om statut for det europæiske andelsselskab (SCE)* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1435>

³⁴ Se bl.a. SKAT: *Aktiebaseret crowdfunding (investering)* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2234858>, og Finanstilsynet: *Alternative finansieringsformer: Crowdfunding og peer-to-peer låneformidling* <https://www.finanstilsynet.dk/tal-og-fakta/rapporter/2013/alternative-finansieringsformer-crowdfunding-peer-to-peer-laaneformidling.aspx>

³⁵ Jf. Ekspertarbejdsgruppens anbefaling under punkt 3 på side 28 i rapporten.

³⁶ Se bl.a. SKAT, *Etablerings- og iværksætterkonto* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2234855>, C.C.2.6. *Henlæggelser efter etablerings- og iværksætterkontoloven* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2047452&vid=218574>, C.B.6. *Investorfradragsloven* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2284956> og C.A.5.17.1.1 *Generelt om beskatning af medarbejderaktier omfattet af LL § 16* <https://skat.dk/data.aspx?oid=2298533>. Se også nedenfor i afsnittet om *Finansieringsmuligheder*.

Derimod kan det være relevant at tilføje LEV § 4 tilsvarende regler om stemme- og repræsentationsret for passive investorer og andre passive medlemmer i andelsselskaber og andelsforeninger, som gælder for europæiske andelsselskaber (SCE) og omtales nærmere i dette afsnit.

Både andelsselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar have passive investorer, men efter nugældende praksis kan kun foreninger med begrænset ansvar have passive investorer med stemmeret på generalforsamlinger.

I foreninger med begrænset ansvar (FMBA) kan passive investorer efter almindelige foreningsretlige principper have samme økonomiske og forvaltningsmæssige rettigheder, herunder stemmerettigheder, som andre medlemmer i denne virksomhedsform, da den ikke er omfattet af LEV § 4 om 'andelsformålet', men kun af LEV § 3, der ikke i sig selv giver hjemmel for at nægte stemmeret eller andre rettigheder for medlemmer, der opfylder de vedtægtsbestemte betingelser for medlemskab.

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om at åbne for, at op til 30% af deltagerne kan være passive investorer, harmonerer heller ikke med definitionen af demokratiske virksomheder fra Tænketanken Demokratisk Erhverv, der må forstås sådan, at medejerskab og / eller demokratisk indflydelse for minimum 50% af de aktive medlemmer blandt f.eks. producenter eller forbrugere er tilstrækkeligt for, at en virksomhed kan betegnes som demokratisk, og dermed, at de øvrige 50% f.eks. kan være passive investorer.³⁷

I foreninger med begrænset ansvar, f.eks. omdannede tidligere finansielle virksomheder, der er omfattet af LEV § 3, kan medlemmer, som ikke har ejerstatus, også vælge og blive valgt som repræsentanter til forsamlinger, der har samme myndighed som generalforsamlinger i forhold til virksomhedens ledelse.³⁸

Som omtalt ovenfor i afsnittet om *Medarbejdereje*, afgrænses foreninger med begrænset ansvar omfattet af LEV § 3 overfor investeringsforeninger og lignende ud fra en samlet vurdering af, om virksomhedens aktiviteter overvejende har karakter af passiv kapitalanbringelse og formueforvaltning. Det er ifølge Finanstilsynet ikke tilfældet, hvis investeringerne sker til finansiering af aktiver, der anvendes til fremstilling af varer og tjenesteydelser, og udgør midler til at skabe indtægter, men ikke er selve indtægtskilden.³⁹

Derfor er der ikke behov for og vil det indskrænke anvendelsesmulighederne for foreninger med begrænset ansvar (FMBA), hvis Ekspertarbejdsgruppens anbefaling gennemføres om, at der i stedet for denne samlede vurdering fastsættes regler i LEV § 3 om omfanget af passive investorers stemmerettigheder.

Det vil også begrænse mulighederne for såkaldt *equity crowdfunding*, som virksomhedsformen er særligt velegnet til, fordi medejernes rettigheder ikke er baseret på kapitalandele og kan være lige, selv om de indskudte beløb varierer, hvad typisk er tilfældet og almindeligt udbredt også i landdistrikter i andre virksomhedsformer som interessentskaber, andelsselskaber og andelsforeninger med personlig og solidarisk hæftelse, hvor der kan være flere saglige grunde til i stedet at organisere sig i en forening med begrænset ansvar (FMBA), som er baseret på almindelige foreningsretlige principper.⁴⁰

Set overfor denne mulighed kan vi ikke støtte Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om at åbne for *equity crowdfunding* i anpartsselskaber (Aps), hvor investorernes rettigheder er baseret på kapitalandele, og offentligt udbud af anparter vil være i strid med grundlæggende principper i selskabsloven.

---

³⁷ Jf. definitionen side 6 nederst i Ekspertarbejdsgruppens rapport.

³⁸ Jf. bl.a. *Redegørelse om status for åbenhed i omdannede tidligere finansielle virksomheder*, ERU alm. del – Bilag 179 <https://www.ft.dk/samling/20141/almudel/eru/bilag/179/1508087.pdf>

³⁹ Jf. bl.a. Finanstilsynets vejledning til FAIF-loven <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2013/9349>

⁴⁰ Jf. Ekspertarbejdsgruppens anbefaling på side 27 i rapporten om at indføre "... bedre mulighed for equity crowdfunding i landdistrikterne" og eksemplerne side 22 og 28 i rapporten på anvendelse af FMBA i forbindelse med omdannelse eller overtagelse af lokale brugsforeninger, supermarkeder, biografer, forsamlingshuse m.v.

I andelsselskaber og andelsforeninger, herunder AMBA, kan passive investorer efter gældende praksis også på vedtægts- eller aftalemæssigt grundlag have ret til at være repræsenteret i virksomhedens bestyrelse eller tilsynsråd, samt til forrentning af deres investeringer, der svarer til eller overstiger medejernes lovbestemte begrænsede forrentning og omsætningsbestemte overskudsdeling.

Begrænsningen i LEV § 4 for forrentning af kapitalandele i andelsselskaber og andelsforeninger til p.t. højst 1% over Nationalbankens diskonto gælder ikke for passive investorer, som ikke er medejere, eller for långivere, og hindrer derfor ikke ekstern finansiering på sædvanlige vilkår.

Desuden gælder reglen i LEV § 4 om omsætningsbestemt overskudsfordeling heller ikke for passive investorer, som ikke er medejere. I stedet modtager passive investorer typisk en aftalt fast eller resultatafhængig forrentning af det investerede beløb.

Derudover kan passive investorer og långivere på grundlag af aftalte vilkår for investeringen eller lånet opnå løbende kontrol med alle væsentlige beslutninger og dispositioner i virksomheden, der reelt svarer til bestemmende indflydelse eller vetoret.

Disse muligheder kan være fuldt ud tilstrækkelige for passive investorer, der ofte heller ikke ønsker eller må være medejere med samme forpligtelser og ansvar som øvrige ejere.

I andelsselskaber og andelsforeninger vil medejerskab for passive investorer desuden medføre, at de omfattes af reglerne både om lovbestemt begrænset forrentning og omsætningsbestemt overskudsdeling i LEV § 4 og dermed typisk også mindre økonomisk attraktive vilkår, end hvis de ikke var medejere.⁴¹

Vi har ikke oplevet, at passive investorer har efterspurgt medejerskab, og så vidt vi véd er der heller ikke påvist noget behov for, at passive investorer kan være medejere med stemmeret på generalforsamlinger i andelsselskaber og andelsforeninger, herunder AMBA.

I tilfælde, hvor investorer ønsker medejerskab, har vi valgt andre løsninger, f.eks. at etablere en forening med begrænset ansvar (FMBA) eller et datterselskab i form af et Aps eller A/S, som investor indskyder kapitalandele i og er medejer af med stemmerettigheder og udbyttebetaling m.v. på sædvanlige vilkår for kapitalselskaber.

Vi har desuden anvendt AMBA som ramme om sammenslutninger af virksomheder, hvor rettighederne ikke er baseret på kapitalandele, i Danmark tidligere kendt som 'fællesforeninger' (- jf. FDB, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger), der internationalt og bl.a. i Norge betegnes som føderative samvirker.⁴²

Føderative samvirker kan anvendes som alternativ både til koncerndannelser med moder-datterforhold og til fusioner ved etablering af permanent samarbejde samt i forbindelse med "knopskydning", og som alternativ til konsortiedannelser med direkte, ubegrænset og solidarisk hæftelse f.eks. i forbindelse med offentlige udbud, hvor opgaverne udføres i fællesskab, virksomhederne vurderes samlet i forhold til tildelingskriterierne, og aftaleforholdet reguleres af én kontrakt mellem ordregiveren og samvirket.

Et føderativt samvirke er også velegnet, hvis en eksisterende virksomhed ønskes overdraget gradvist over en længere årrække til medarbejderne i en virksomhed, der er etableret som AMBA eller FMBA, hvor både den oprindelige virksomhed og den medarbejderejede virksomhed kan være medlemmer af sammenslutningen på lige vilkår, indtil medarbejderne kan gennemføre fuldstændig overtagelse.

---

⁴¹ I Norge kan opnås op til 3 procentpoint over renten på statsobligationer med 5 års løbetid, jf. § 30, stk. 1, i *Lov om samvirkeforetak (samvirkelova)* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

⁴² Jf. § 4 i *Lov om samvirkeforetak (samvirkelova)* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

På den baggrund kan vi kun se behov for indførelse af regler om passive investorers rettigheder i andelsselskaber og andelsforeninger, svarende til, hvad der gælder for europæiske andelsselskaber (SCE).

Ifølge den såkaldte *SCE-forordning* må passive investorer, der defineres som "... personer, der ikke vil gøre brug af eller deltage i frembringelsen af selskabets varer og tjenesteydelser...", samlet have op til 25% af stemmerne på generalforsamlinger og udgøre 25% af bestyrelsens eller tilsynsrådets og direktionens medlemmer.⁴³

Desuden indeholder forordningen en bestemmelse, der især er anvendelig ved almindelig crowdfunding, indskud og lån fra en større kreds af personer, der ikke skal have stemmeret på generalforsamlinger:

1. *Det kan i vedtægterne fastsættes, at der kan udstedes andre værdipapirer end andele eller obligationer, der ikke giver deres indehavere stemmeret. Disse kan tegnes af såvel medlemmer som udenforstående personer, men deres erhvervelse giver ikke medlemsstatus. Vedtægterne fastsætter ligeledes de nærmere betingelser for indløsning.*
2. *Indehavere af andele eller obligationer som omhandlet i stk. 1 kan opnå særlige [økonomiske] fordele i overensstemmelse med vedtægterne eller de vilkår, der blev fastlagt ved deres udstedelse.*
- ...
4. *Uden at det berører retten til at deltage i generalforsamlingen..., kan det i vedtægterne fastsættes, at disse andelshavere kan afholde særlige forsamlinger for indehavere af andele og obligationer som omhandlet i stk. 1. Den særlige andelshaverforsamling kan afgive indstillinger med henblik på enhver beslutning, der skal træffes på generalforsamlingen vedrørende rettigheder og interesser for sådanne indehavere, og udpege personer, der skal videregive indstillingen til denne. Der skal i generalforsamlingens protokol henvises til sådanne indstillinger..."*⁴⁴

Vi støtter ikke Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om at indføre en regel svarende til, hvad der gælder i den svenske *Lag om ekonomiske föreningar*, der i realiteten kan medføre, at passive investorer samlet kan have op til 33,3% af stemmerettighederne på generalforsamlinger.⁴⁵

Anbefalingen er for vidtgående i forhold til principperne i de internationale regler om, at kooperativer ved indgåelse af aftaler om ekstern finansiering skal sikre deres fortsatte selvstændighed, uafhængighed og medlemmernes demokratiske kontrol, men accepteres dog for Sverige og få andre europæiske lande, der havde indført tilsvarende regler i deres nationale lovgivning før vedtagelsen af *SCE-forordningen*.⁴⁶

Efter vores erfaring er den største udfordring i denne sammenhæng generel mangel på viden, vejledning, rådgivning og information om andelsselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar, der er anvendelig også for investorer og långivere uden særligt kendskab til AMBA og FMBA.

---

⁴³ Jf. artikel 14, 39, 42 og 59 i *SCE-forordningen*, Rådets forordning (EF) nr. 1435/2003 af 22. juli 2003 om statut for det europæiske andelsselskab (SCE) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1435>

⁴⁴ Jf. artikel 64 i *SCE-forordningen*.

⁴⁵ Jf. 6 kap. 3 §, om *Medlemmarnas rösträtt* (uddrag): "Varje medlem har en röst, om inte något annat har bestämts i stadgarna... Om investerande medlemmar deltar i en omröstning och de har mer än en tredjedel av det totala antalet röster som avges vid omröstningen, ska värdet av deras röster sättas ner så att det sammanlagt uppgår till hälften av det totala antalet övriga avgivna röster. Om omröstningen gäller ett beslut som kräver stöd av en viss andel av de röstande, ska resultatet av omröstningen räknas om på motsvarande sätt." https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2018672-om-ekonomiska-foreningar_sfs-2018-672

⁴⁶ Jf. *Statement on the Cooperative Identity*: "4. *Autonomy and independence. Cooperatives are autonomous, self-help organizations controlled by their members. If they enter into agreements with other organizations, including governments, or raise capital from external sources, they do so on terms that ensure democratic control by their members and maintain their cooperative autonomy.*" og *Guidance Notes to the Co-operative Principles*, side 44-55 <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity>.

Ekspertarbejdsgruppens anbefaling side 34-35 i rapporten fra 21. juni 2022:

1. "Der indføres mulighed for at henlægge en bestemt procentdel af virksomhedens overskud og/eller formue til en bunden reserve i andelsselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.) og foreninger med begrænset ansvar (F.M.B.A.)
2. Der indføres mulighed for at blive underlagt et tilsyn, hvor der føres tilsyn med den bundne reserve og vedtægtsbestemmelsen om opløsning af virksomheden".

Vi foreslår:⁴⁷

- At der ikke indføres krav om aktivsikring ved henlæggelse af bundne reserver af en bestemt størrelse eller om et særligt tilsyn for foreninger med begrænset ansvar (FMBA), andelsselskaber og andelsforeninger med begrænset ansvar (AMBA), da der allerede kan ske henlæggelser af bundne reserver, og de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner, herunder vedrørende bundne reserver, er tilstrækkeligt effektive for disse virksomhedsformer.
- At Erhvervsstyrelsen udarbejder en vejledning om, hvordan vedtægter for virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af selskabsloven (Aps, A/S, P/S) eller LEV §§ 3-4 (AMBA og FMBA), kan formuleres og struktureres, så de giver et klart grundlag for at afvise vedtægtsændringer og dispositioner i strid med vedtægtsbestemmelser f.eks. om bundne reserver og anvendelse af overskud ved opløsning, samt om de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner i disse virksomhedsformer.

I dette afsnit omtales også Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om aktivsikring og tilsyn med medarbejder-ejede virksomheder som for erhvervsdrivende fonde efter overdragelse af en eksisterende virksomhed, jf. afsnittet ovenfor om *Overdragelse af virksomheder til medarbejderne*.⁴⁸

Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger må skyldes manglende kendskab til gældende praksis om bundne reserver og de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner bl.a. vedrørende bundne reserver og anvendelse af overskud ved opløsning i almindelige virksomheder med begrænset ansvar, herunder FMBA og AMBA.

Ønskes særligt tilsyn med en medarbejderejet virksomhed, kan den etableres som erhvervsdrivende fond. Det kan være velbegrunder, hvis en eksisterende virksomhed har eller den nye efter overdragelse til medarbejderne forventes at akkumulere aktiver af stor værdi eller store formuer, som ikke er eller skal finansieres fuldt ud af medarbejderne, eller hvis den nye virksomhed ud over almindelige erhvervmæssige formål også i større omfang skal have almennyttige eller velgørende formål.

I en erhvervsdrivende fond kan medarbejdere i fonden og virksomheder, der ejes af fonden, ikke opnå direkte indflydelse eller flertal i fondens bestyrelse, men indirekte indflydelse via et repræsentantskab, der også kan vælge en tredjedel, muligvis op til, men ikke mere end, halvdelen af bestyrelsens medlemmer efter almindelige demokratiske principper.⁴⁹

---

⁴⁷ Jf. også afsnittet ovenfor om *Overdragelse af virksomheder til medarbejderne*.

⁴⁸ Side 25-26 i Ekspertarbejdsgruppens rapport om *Mulighed for generationsskifte til medarbejdere*.

⁴⁹ Jf. bl.a. Erhvervsministerens besvarelse 2. september 2020 til Folketingets Erhvervsudvalg af *Spørgsmål 469 alm. del stillet af udvalget 17. august 2020 efter ønske fra Victoria Velasquez (Enhedslisten)* om fonde og medarbejdereje. <https://www.ft.dk/samling/20191/almudel/ERU/spm/469/index.htm>

Dermed lever virksomheden formelt ikke op til Ekspertarbejdsgruppens anbefaling om, at medarbejderne skal have bestemmende indflydelse, dvs. samlet råde over mere end 50% af stemmerettighederne, men med denne form for repræsentativ demokratisk indflydelse, hvor de øvrige bestyrelsesmedlemmer ifølge lovgivningen skal være uafhængige, kan den eventuelt anerkendes som kooperativ efter de internationale regler ud fra en samlet vurdering af dens formål, værdigrundlag og praksis.⁵⁰

Et særligt tilsyn med omdannede tidligere finansielle virksomheder, der er forbrugerejede, forvalter store formuer og har et meget stort antal medlemmer, som typisk kun har indirekte repræsentativ indflydelse, er også velbegrundet ud fra almene samfundsmæssige hensyn og forbrugerbeskyttelseshensyn.

Derimod kan det forhold, at en virksomhed er medarbejderejet, en forening med begrænset ansvar, et andelsselskab eller en andelsforening, ikke i sig selv begrunde, at den skal have en bunden reserve af en bestemt størrelse eller underlægges et særligt tilsyn.

Vi har alle vedtægtsbestemmelser, der bl.a. sikrer mod utilsigtet anvendelse af virksomhedens overskud og formue, også betegnet som 'aktivsikring' af Ekspertarbejdsgruppen.

Det er enkelt i andelsselskaber og andelsforeninger (- herunder AMBA) og foreninger med begrænset ansvar (FMBA), fordi udgangspunktet for disse virksomhedsformer er, at enhver form for overskud og formue, bortset fra individuelle kapitalandele, er medejernes kollektive ejendom, som de i fællesskab træffer demokratiske beslutninger om anvendelsen af.

En vedtægtsbestemmelse om 'aktivsikring' i AMBA eller FMBA kan f.eks. have følgende formulering:

"Virksomheden skal udarbejde og offentliggøre revideret årsberetning efter årsregnskabsloven, selv om den kan undtages, bl.a. med specifikation af eventuelle individuelle kapitalandele og bundne reserver. Medlemmerne må ved udtræden eller opløsning af virksomheden højst udbetales deres eventuelle individuelle kapitalandele eventuelt tillagt begrænset lovbestemt forrentning, hvis det er vedtaget. Eventuel overskydende formue ved opløsning af virksomheden må kun tildeles almennyttige eller kooperative formål efter generalforsamlingens beslutning i forbindelse med godkendelse af likvidationsregnskabet. Opløsning må ikke ske ved erklæring, men kun ved frivillig likvidation eller tvangsopløsning. Denne bestemmelse er vedtaget ved virksomhedens stiftelse og må ikke ændres."

Tilsvarende kan fastsættes i vedtægterne for virksomheder, der er omfattet af selskabsloven, med de nødvendige tilpasninger.

Efter vores erfaring er kravet om, at der skal udarbejdes og offentliggøres revideret årsrapport én af de mest effektive måder at sikre kontrol- og reaktionsmuligheder på for både tidligere og nuværende ejere, samarbejdspartnere og offentligheden, som også kan give detaljeret indsigt i løn- og honoraromkostninger, udbetalinger til ejerne og anvendelsen af virksomhedens overskud og formue, herunder en eventuel bunden reserve. Tilsvarende gælder kravet om, at opløsning af virksomheden ikke må ske ved erklæring, men at der skal udarbejdes og offentliggøres revideret likvidationsregnskab.

Vedtægtsbestemmelsen indebærer i sig selv i virksomhedsformer som AMBA og FMBA, at en eventuel bunden reserve ikke må udbetales til medejerne i forbindelse med opløsning af virksomheden.

Desuden kan bestemmelsen tilføjes formuleringer om, at virksomheden under den løbende drift skal have en bunden reserve, der sikrer, at den til enhver tid har et forsvarligt kapitalberedskab.

---

⁵⁰ Jf. side 26 i Ekspertarbejdsgruppens rapport og som ét af flere danske eksempler Byggefirmaet Logik & Co. A/S, der er et aktieselskab, som ejes 100% af en erhvervsdrivende fond, CVR-nummer 26 36 80 06
<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/26368006?fritekst=logik%2520%2526%2520co&sideIndex=0&size=10>

Dette gælder efter udtrykkelige regler i selskabsloven både for anparts-, aktie- og partnerselskaber (Aps, A/S og P/S) og bør naturligvis også følges i praksis af virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af LEV, selv om LEV ikke indeholder en tilsvarende udtrykkelig bestemmelse.⁵¹

Alle dispositioner, der er nævnt i vedtægtsbestemmelsen, skal 'anmeldes' til Erhvervsstyrelsen og kan konstateres via offentligt tilgængelige registreringer og dokumenter i CVR, hvis de gennemføres, lige som det kan konstateres via CVR, om den reviderede årsrapport indeholder forhold, der skal reageres overfor, eller om virksomheden eventuelt har undladt at indsende årsrapport inden den gældende frist.

Som en særlig service er det muligt for enhver at få løbende information fra Erhvervsstyrelsen på e-mail om alle ændringer af registreringspligtige oplysninger ved at tilmelde sig ordningen 'Følg virksomhed' via et link på CVR.

Den afsluttende formulering i vedtægtsbestemmelsen klargør, at virksomheden ikke må undlade at udarbejde og offentliggøre revideret årsrapport, selv om den ikke er lovgivningsmæssigt forpligtet til det, samt at bestemte dispositioner, der ellers ville være lovlige, ikke må besluttes eller gennemføres, men er ugyldige, kan kræves berigtiget og være erstatningspådragende, eventuelt også strafbare.

Erhvervsstyrelsen kan umiddelbart på grundlag af denne formulering nægte at registrere dispositioner, der er i strid med bestemmelsen.

Registreres de alligevel, kan enhver henvende sig til Erhvervsstyrelsen for at få dem berigtiget, og desuden kan berettigede parter anlægge retssag om lovligheden.

Dette er bl.a. bekræftet ved Erhvervsministerens besvarelse 6. februar 2023 af et spørgsmål fra Folketingets Erhvervsudvalg:⁵²

"... selskabslovens § 15, stk. 1 og erhvervsvirksomhedslovens § 15a, stk. 1 indeholder et forbud mod registrering af vedtægtsændringer mm., som er i strid med lovgivningen eller selskabets vedtægt. Registreringen må heller ikke finde sted, hvis den beslutning, der ligger til grund for registreringen, ikke er blevet til i overensstemmelse med lovgivning og/eller vedtægten.

Bliver Erhvervsstyrelsen bekendt med, at der i konkrete tilfælde er tvivl om lovligheden af et registreringspligtigt forhold, der er anmeldt eller registeret i Erhvervsstyrelsens IT-System, kan Erhvervsstyrelsen træffe beslutning om, at registreringen ikke kan finde sted, før der er skabt klarhed om forholdet, jf. selskabslovens § 23c og erhvervsvirksomhedslovens § 17c.

...

Det er samlet set Erhvervsstyrelsens vurdering, at de nugældende regler er hensigtsmæssige og formålstjenlige, da de dels understøtter, at personer og virksomheder med retlig interesse kan søge selskabsretlige uoverensstemmelser løst privatretligt via domstolene og dels sikrer mulighed for hurtig og fleksibel registrering, samt efterfølgende mulighed for korrigerende af ulovlige- og/eller fejlregistreringer mm."

Disse kontrolmuligheder gælder ikke for virksomheder med personlig hæftelse, der omfattet af LEV. Dvs. såkaldte enkeltmandsvirksomheder samt interessentskaber og kommanditselskaber, hvor ikke alle medejere er selskaber.⁵³

Erhvervsstyrelsen fraråder i besvarelsen en frivillig registreringsordning for disse virksomhedsformer bl.a. med begrundelsen, at:

---

⁵¹ I modsætning til 'generalklausulen' i den norske lov om kooperative virksomheder, *Lov om samvirkeforetak (samvirkelova)*, jf. lovens kapitel 4 om *Økonomiforhold* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-81>

⁵² Besvarelse af *Spørgsmål 20 alm. del* stillet af udvalget den 13. januar 2023 efter ønske fra Pelle Dragsted (*Enhedslisten*), jf. ERU alm. del – bilag 15 <https://www.ft.dk/samling/20222/almdele/ERU/spm/20/index.htm>

⁵³ Jf. LEV § 2, stk. 3.

”Erhvervsstyrelsen er ikke bekendt med, at der har været henvendelser fra virksomheder, der efterspørger en frivillig registreringsordning som den beskrevne. Det er derimod Erhvervsstyrelsens erfaring, at virksomheder oplever registreringspligten som en administrativ byrde.

Det er endvidere Erhvervsstyrelsen vurdering, at der er en risiko for, at en frivillig registreringsordning vil blive til en branchekutyme. Hermed menes, at selvom ordningen teknisk set er frivillig, så vil der i praksis blive stillet krav om, at virksomheder med personlig hæftelse tiltræder ordningen, som led i samarbejdet med f.eks. pengeinstitutter mm. ...

Det er samlet set Erhvervsstyrelsens vurdering, at omkostningerne forbundet med evt. udbygning af Erhvervsstyrelsens it-system og medarbejderunderstøttelse af den foreslåede ordning ikke er proportionel ift. den forventede efterspørgsel.”

Ud fra tilsvarende vurderinger og hensyn kan vi heller ikke støtte Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger om henlæggelse af en bestemt procentdel af virksomhedens overskud og / eller formue som bunden reserve, om et obligatorisk legalitetstilsyn som for erhvervsdrivende fonde med virksomheder, der er overdraget til medarbejderne, eller om et frivilligt legalitetstilsyn som for omdannede tidligere finansielle virksomheder for AMBA og FMBA med bundne reserver af en vis størrelse.

Dels er de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner bl.a. vedrørende bundne reserver og anvendelse af overskud ved opløsning tilstrækkeligt effektive for almindelige virksomheder med begrænset ansvar, dels kan gennemførelse af Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger føre til branchekutymen og forskelsbehandling af medarbejderejede virksomheder, andelselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar (AMBA og FMBA) i forhold til andre virksomhedsformer, og endelig vil det også påføre de berørte virksomheder og myndigheder væsentlige administrative byrder og omkostninger.

Dermed skabes også yderligere usaglig og ubegrundet usikkerhed omkring disse virksomhedsformer set i forhold til forskningsbaserede undersøgelser, der også refereres i Ekspertarbejdsgruppens rapport, som tværtimod påviser, at kooperative virksomheder generelt er mere velkonsoliderede, stabile og modstandsdygtige overfor kriser end andre virksomhedsformer.⁵⁴

Vi går ud fra, at der er en konkret baggrund for Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger, og at de ikke kun bygger på teoretisk mulige problemstillinger.

Så vidt vi véd, er det ikke påvist, at medarbejderejede virksomheder, andelselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar indebærer særlig risiko for at blive tømt for værdier, der kan begrunde krav om bundne reserver af en bestemt størrelse eller særlige former for tilsyn. I det omfang, Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger bygger på konkrete tilfælde, er det væsentligt at få afklaret, om de ligger forud for indførelsen af de nuværende kontrol- og reaktionsmuligheder bl.a. via CVR, om stifterne og de oprindelige ejere selv kunne have gjort mere for at sikre deres interesser overfor senere ejere, og om problemet i øvrigt har et omfang, der berettiger de krav, byrder og omkostninger, som gennemførelse af Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger vil medføre.

Da der åbenbart generelt mangler viden om mulighederne, foreslår vi, at Erhvervsstyrelsen udarbejder en vejledning om formulering og strukturering af vedtægter for virksomheder med begrænset ansvar, herunder AMBA og FMBA, så de giver et klart grundlag for at afvise vedtægtsændringer og andre dispositioner i strid med vedtægtsbestemmelser f.eks. om bundne reserver og anvendelse af overskud ved opløsning, samt om de eksisterende kontrol- og reaktionsmuligheder i forhold til vedtægtsændringer og væsentlige dispositioner i disse virksomhedsformer.

---

⁵⁴ Se bl.a. Ekspertarbejdsgruppens rapport, side 13 i boksene om CBS-analyserne, samt side 22 og 25 om FMBA, AMBA og medarbejderejede virksomheder.

Det videre arbejde med anbefalingerne om demokratiske virksomheder

---

Vi håber, at vores henvendelse kan medvirke til at skabe klarhed over, hvordan Ekspertarbejdsgruppens intentioner med de fire omtalte delanbefalinger kan opfyldes, så de ønskede virkninger opnås uden at indebære forringelser og på enkle måder, der ikke medfører administrative byrder og omkostninger.

Vores forslag bygger på de erfaringer, vi selv har gjort os og udvekslet med hinanden som kooperative iværksættere og virksomheder gennem de seneste ca. 10 år, som nogle af os også har bidraget med i spørgeskemaundersøgelser og interviews til brug for analyserne fra RUC, ITU og CBS til Erhvervsstyrelsen og *Ekspertarbejdsgruppen om demokratiske virksomheder*.

De problematiske anbefalinger og vores forslag har ikke kun betydning for virksomheder som vores, men for demokratiske virksomheder i alle størrelser og virksomhedsformer og for afklaring af det juridiske grundlag både for etablering af nye virksomheder og omdannelse eller overdragelse af eksisterende.

Vores forslag handler derfor ikke om særinteresser, men om almene erhvervspolitiske og samfundsmæssige hensyn til, at det skal være så nemt som muligt for så mange som muligt at vælge demokratiske ejer- og ledelsesformer, uanset hvilken virksomhedsform, der foretrækkes som juridisk ramme.

Vi bidrager gerne med flere oplysninger og deltager også gerne i møder for at uddybe vores henvendelse i forbindelse med udarbejdelsen af oplæg til politisk behandling af Ekspertarbejdsgruppens anbefalinger.

Desuden anbefaler vi, at der inddrages eksterne specialister med særlig selskabs- og skatteretlig ekspertise i forhold til andelsselskaber, andelsforeninger og foreninger med begrænset ansvar, f.eks. professor på Københavns Universitet, Rasmus Kristian Feldthusen, og partner i Beierholm Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, Anders Oreby Hansen, der også har medvirket ved udarbejdelsen af analyserne fra CBS til Erhvervsstyrelsen og Ekspertarbejdsgruppen.

Bilag: Resumé af henvendelsen

Med venlig hilsen

Jan Uffe Bech

uffe@advotarp.dk

Tlf. 29 89 69 29

på vegne af:

Center for Vild Analyse AMBA

CVR 33 96 60 75

Log Ladies FMBA

CVR 41 15 49 93

Small Planet SMBA

CVR 34 72 54 03

Kooperativet Heimdal AMBA

CVR 42 78 36 84

Egebjerg Landsbyvirksomhed AMBA

CVR 35 14 16 93

Entropy Labs Coop AMBA

CVR 42 92 57 80

Slowburn Brewing Co-op AMBA

CVR 40 05 67 69